

Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden (1815)

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Rijk en deszelfs Inwoners

Artikel 1.

Het Koninkrijk der Nederlanden (zoo als hetzelfde omschreven is bij het tractaat tusschen de Mogendheden van Europa, op het congres van Weenen vergaderd, gesloten en geteekend op den 9den Junij 1815), bestaat uit de volgende Provinciën :

Braband, (Noord-) Braband, (Zuid-),

Limburg, Gelderland,

Luik, Vlaanderen, (Oost-),

Vlaanderen, (West-), Henegouwen,

Holland, Zeeland,

Namen, Antwerpen,

Utrecht, Vriesland,

Overijssel, Groningen

en Drenthe.

Het Groot-Hertogdom van Luxemborg, in de grenzen bij het gemelde tractaat bepaald, onder dezelfde Souvereiniteit als het Koninkrijk der Nederlanden geplaatst zijnde, zal dezelfde grondwet hebben, behoudens deszelfs betrekkingen tot het duitsch verbond.

Artikel 2.

De Provinciën van Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel, Groningen en Drenthe behouden hare tegenwoordige grenzen. Noord-Braband, bestaat uit de Provincie die tegenwoordig den naam van Braband draagt, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk tot het departement der Beneden Maas heeft behoord. De Provincie van Zuid-Braband (Departement van de Dijle), van Oost-Vlaanderen (Departement van de Schelde), van West-Vlaanderen (Departement van de Lijs), van Henegouwen (Departement van Jemmapes), en van Antwerpen (Departement der beide Nethen), behouden de grenzen van die departementen. De Provincie van Limburg is zamengesteld uit het geheele departement van de Beneden-Maas, en die gedeelten van het departement van de Roer, die volgens het tractaat

van Weenen tot het Rijk behooren. De Provincie van Luik bevat het Departement der Ourthe, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk bij hetzelfde traktaat daarvan afgescheiden is. De Provincie van Namen bestaat uit dat gedeelte van het departement der Sambre en Maas, dat niet tot het Groot-Hertogdom Luxemburg behoort. De grenzen van het Groot-Hertogdom Luxemburg, zijn bij het gemelde tractaat bepaald.

Artikel 3.

De meer juiste bepalingen, welke nader omtrent de grensscheidingen der provinciën onderling mogten noodig en dienstig worden geoordeeld, zullen bij eene wet worden geregeld, met inachtneming, zoo wel van de belangen der ingezetenen als van het gerijf der algemeene administratie.

Artikel .

Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hetzij ingezetenen of vreemdelingen, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

Artikel 5.

De oefening der burgerlijke regten wordt bij de wet bepaald.

Artikel 6.

De oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, zoo wel als de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, wordt bij de provinciale en plaatselijke reglementen geregeld.

Artikel 7.

De beschikkingen dezer reglementen, het regt en de bevoegdheid in het vorige artikel gemeld betreffende, zoo als dezelve op het einde van het tiende jaar na de afkondiging dezer grondwet in werking zijn, zullen beschouwd worden een deel van deze grondwet uittemaken.

Artikel 8.

Tot leden der Staten-Generaal, Hoofden of leden van de Departementen van Algemeen Bestuur, leden van den Raad van State, Commissarissen des Konings in de provinciën, en leden van den Hoogen Raad, kunnen alleenlijk benoemd worden Nederlandsche ingezetenen, geboren binnen het Rijk of deszelfs buitenlandsche bezittingen, uit ouders aldaar gevestigd. Die uit zoodanige ouders, ter oorzaak van 's Lands dienst afwezend, of anderzins op reis zijnde, buiten het Rijk geboren zijn, worden met de vorigen gelijk gesteld.

Artikel 9.

Tot alle andere bedieningen zijn al de ingezetenen, zonder onderscheid, benoembaar, welke geboren Nederlanders zijn, of het zij door wet-duiding, het zij door naturalisatie daarvoor gehouden worden.

Artikel 10.

Gedurende een jaar na de invoering dezer Grondwet, staat het den Koning vrij, aan personen buiten 's lands geboren, doch binnen het Rijk gevestigd, het volle regt van inboorlingschap en de verkiesbaarheid tot alle ambten, zonder onderscheid, te vergunnen.

Artikel 11.

Ieder is, zonder onderscheid van rang en geboorte tot alle ambten en bedieningen benoembaar, behoudens het gene betrekkelijk de zamenstelling der Provinciale Staten, bij de reglementen ingevolge het 4de hoofdstuk is bepaald.

TWEEDE HOOFDSTUK. Van den Koning.

Eerste Afdeeling. Van de troonopvolging.

Artikel 12.

De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau, om door Hem en Zijne wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.

Artikel 13.

De wettige nakomelingen van den regerenden Koning, zijn de kinderen reeds geboren, of die nog mogten geboren worden, uit zijn tegenwoordig huwelijk met Hare Majesteit Frederika Louisa Wilhelmina Prinses van Pruissen; en voorts in het algemeen alle afstammelingen, welke geboren zullen worden uit een huwelijk door den Koning, met gemeen overleg der Staten-Generaal aangegaan, of toegestemd.

Artikel 14.

De Kroon gaat over bij regt van eerstgeboorte, des dat de oudste zoon van den Koning, of wel het mannelijk oir van den oudsten zoon, bij representatie opvolgt.

Artikel 15.

Bij ontstentenis van mannelijk oir uit den oudsten zoon gesproten, gaat de Kroon over aan diens broeders of hun mannelijk oir, insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.

Artikel 16.

Bij geheele ontstentenis van mannelijk oir uit het huis van Oranje-Nassau, gaat de Kroon over op de dochters van den Koning, bij regt van eerstgeboorte.

Artikel 17.

Ook dochters van den Koning ontbrekende, brengt de oudste dochter van de oudste nedergaande mannelijke lijn uit den laatsten Koning, de Koninklijke waardigheid in haar Huis over, en wordt bij vooroverlijden door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Artikel 18.

Zoo er geene mannelijke nedergaande lijn uit den laatsten Koning bestaat, erft de oudste nedergaande vrouwelijke lijn, des dat de mannelijke tak voor de vrouwelijke tak, en de oudste voor de jongere, en in iedere tak mannen voor vrouwen, en ouder voor jonger den voorrang hebben.

Artikel 19.

Wanneer de Koning zonder nakomelingschap sterft, en er geen mannelijk oir uit het huis van Oranje-Nassau overig is, volgt hem zijne naaste bloedverwante, mits van den Koninklijken Huize zijnde, op, en wordt mede bij vooroverlijden, door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Artikel 20.

Wanneer eene vrouw de Kroon in een ander Huis heeft overgebracht, treedt dit Huis in alle de regten van het oorspronkelijke Stamhuis, en de vorige artikelen zijn op hetzelfde toepasselijk, met dat gevolg, dat haar mannelijk oir voor alle vrouwen of vrouwelijke afstammelingen erft, en geene andere lijn geroepen wordt, zoolang iemand van hare nakomelingen in leven is.

Artikel 21.

Eene Prinses, buiten toestemming der Staten-Generaal, een huwelijk hebbende aangegaan, heeft geen regt tot de Kroon. Eene Koningin, buiten die toestemming een huwelijk aangaande, doet afstand van de Kroon.

Artikel 22.

Bij ontstentenis van nakomelingschap uit den tegenwoordigen Koning WILLEM FREDERIK VAN ORANJE- NASSAU, gaat de Kroon over aan deszelfs zuster, Prinses FREDERIKA LOUISA WILHELMINA VAN ORANJE, Douairiere van wijlen CAREL GEORGE AUGUST, Erfprins van Brunswijk-Lunenburg, of hare wettige nakomelingen, uit zoodanig nader huwelijk, als door dezelve, overeenkomstig artikel 13, mogt worden aangegaan.

Artikel 23.

Indien ook de wettige nakomelingschap van deze Vorstin ontbreekt, gaat het erfregt over op het wettig mannelijk oir van Prinses CAROLINA VAN ORANJE, zuster van wijlen Prins WILLEM DEN VIJFDEN, en Gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.

Artikel 24.

Wanneer bijzondere omstandigheden eenige verandering in de opvolging van den Troon mogten noodzakelijk maken, is de Koning bevoegd, daaromtrent eene voordragt te doen aan de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting van de beide Kamers. In dat geval wordt de Tweede Kamer opgeroepen in dubbelen getale.

Artikel 25.

In geval er geen bevoegde Troonopvolger volgens deze Grondwet mogt bestaan, draagt de Koning aan de Staten-Generaal, vergaderd en zamengesteld in voege als bij het vorig artikel is aangewezen, eenen opvolger voor.

Artikel 26.

De Staten-Generaal deze voordragt hebbende goedgekeurd, brengt de Koning dien opvolger ter kennis van den Volke, op de wijze waarop de wetten worden afgekondigd, en doet denzelven plegtiglijk uitroepen.

Artikel 27.

Indien zulk een opvolger niet mogt benoemd zijn voor het overlijden van den Koning, zullen de Staten-Generaal, vergaderd en zamengesteld als bij artikel 24, eenen opvolger benoemen en plegtiglijk uitroepen.

Artikel 28.

In de gevallen, bij artikel 22, 28. 24, 25 en 27 omschreven, wordt de Troonopvolging geregeld naar de bepalingen van artikel 13, 14, 15, 16. 17, 18, 19 en 20.

Artikel 29.

De Koning der Nederlanden kan geene vreemde Kroon dragen. In geen geval kan de zetel van de Regering buiten het Rijk worden verplaatst.

Tweede Afdeeling. Van het inkomen der Kroon.

Artikel 30.

De Koning geniet uit 's Lands kas, een jaarlijksch inkomen van f 2 400 000.

Artikel 31.

Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen Koning WILLEM FREDERIK van Oranje-Nassau, des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het gemelde jaarlijksch inkomen, in vollen eigendom als patrimonieelgoed zullen worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen.

Artikel 32.

Den Koning worden tot deszelfs gebruik zomeren winterverblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan f 100 000 jaarlijks, ten laste van den lande kunnen worden gebragt.

Artikel 33.

De Koning, mitsgaders de Prinsen en Prinsessen van zijn Huis, zijn vrij van alle personele lasten en beschreven middelen, met uitzondering van de verponding. De gebouwen tot hunne

woning of gebruik bestemd, zijn van de verponding ontheven. Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.

Artikel 34.

De Koning richt zijn Huis naar eigen goedvinden in.

Artikel 35.

Eene Koningin-Weduwe geniet, gedurende haren weduwlijken staat, uit 's Lands kas, een jaarlijksch inkomen van f 150 000.

Artikel 36.

De oudste van des Konings zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon, is des Konings eerste onderdaan, en voert den titel van Prins van Oranje.

Artikel 37.

De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas een jaarlijksch inkomen van f 100 000 te rekenen van den tijd dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op f 200 000 na het voltrekken van een huwelijk, overeenkomstig artikel 13, dezer Grondwet.

Derde Afdeeling. Van de voogdij des Konings.

Artikel 38.

De Koning is meerderjarig als zijn achttiende jaar vervuld is.

Artikel 39.

In gevalle van minderjarigheid staat de Koning onder de voogdij van eenige leden van het Koninklijk Huis, en eenige aanzienlijke inboorlingen van het Rijk.

Artikel 40.

Deze voogdij wordt vooraf beraamd door den regerenden Koning en de Staten-Generaal, in eene vereenigde zitting der beide Kamers.

Artikel 41.

Indien de schikking, betreffende de voogdij, niet mogt gemaakt zijn voor het overlijden van den regerenden Koning, wordt daarin door de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers voorzien, met overleg, zoo veel mogelijk, van eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning.

Artikel 42.

Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elk der voogden in eene vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal, in handen van den President af den volgenden eed: "Ik zweer trouw aan den Koning, en dat ik wijders alde pligten, welke de voogdij mij oplegt, heiliglijk zal vervullen, en mij bijzonderlijk zal toeleggen, om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde voor zijn Volk in te boezemen. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig !"

Vierde Afdeeling. Van het regentschap.

Artikel 43.

Gedurende de minderjarigheid van den Koning, wordt het Koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent. Deze Regent wordt door den regerenden Koning en de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers te voren benoemd. Op gelijke wijze kan worden vastgesteld de opvolging in het Regentschap, tot des Konings meerderjarigheid toe.

Artikel 44.

Wanneer bij het leven van den overleden Koning geene schikking omtrent het Regentschap is gemaakt wordt daarin door de Staten-Generaal, volgens de bepalingen in artikel 23 vergaderd en zamengesteld, voorzien. In geval de opvolging in het Regentschap niet is geregeld, kan dezelve door den Regent en de Staten-Generaal alsvoren gezamenlijk worden beraamd.

Artikel 45.

De Regent legt in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal, in handen van den Voorzitter den navolgenden eed af : "Ik zweer trouw aan den Koning; dat ik voorts in de waarneming van het Koninklijk gezag, zoo lange de Koning minderjarig is (zoo lange de Koning buiten staat blijft de regering waar te nemen), de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven, en dat ik daarvan bij geene gelegenheid, of onder geen voorwendsel hoegenaamd, zal afwijken of gedoogen dat daarvan afgeweken worde. Ik zweer wijders, dat ik de onafhankelijkheid van het Rijk, en de algeheele uitgestrektheid van deszelfs grondgebied, met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid, en de regten van alle des Konings onderdanen, en van een ieder derzelven zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering vande algemeene en bijzondere welvaart, alle middelen aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is en behoort te doen. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig !"

Artikel 46.

Het Koninklijk gezag wordt mede waargenomen door een Regent, in geval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen. Wanneer aan den Raad van State, zamengesteld uit de leden daarin gewone zitting hebbende, en de Hoofden der ministeriële Departementen, na een naauwkeurig onderzoek gebleken is, dat zulk een geval bestaat, roept dezelve de Staten-Generaal, en wel de Tweede Kamer in dobbelen getale bijeen, ten einde daarin gedurende het bestaande beletsel te voorzien. De leden der Staten-Generaal, die zich op den één-en-twintigsten dag na deze oproeping ter plaatse bevinden, waar de zetel van het Goevernement gevestigd is, openen de vergadering.

Artikel 47.

Wanneer de Prins van Oranje in dat geval zijn achttiende jaar vervuld heeft, is Hij van regtswege Regent.

Artikel 48.

Indien er eenig toezigt op den persoon des Konings, die zich ia de omstandigheden, bij het vorig artikel bedoeld, bevindt, noodig is, wordt daarin voorzien. naar de beginselen omtrent de voogdij van eenen minderjarigen Koning, bij artikel 39 en 41 bepaald.

Artikel 49.

Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld, gelijk mede in de gevallen bij artikel 27 en 44 voorzien, wordt bet Koninklijk gezag uitgeoefend door den Raad van State, zamengesteld op dezelfde wijze als bij artikel 46, tot dat daaromtrent door de Staten-Generaal is voorzien. De leden van dien Raad leggen in handen van den Voorzitter, en deze in tegenwoordigheid der vergadering af den navolgenden eed: "Ik zweer, dat ik als lid (voorzitter) van den Raad van State, de Grondwet van het Rijk zal helpen onderhouden en handhaven, in de waarneming van het Koninklijk gezag, totdat daarin door de Staten-Generaal zal zijn voorzien. Zoo waarlijk helpe mij God almagtig!"

Artikel 50.

Bij de benoeming van den Regent wordt tevens bepaald de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen, voor de kosten van het Regentschap. Deze bepaling kan gedurende het Regentschap niet worden veranderd.

Artikel 51.

Indien de Koning aan de Staten-Generaal geen Troon-opvolger heeft voorgedragen (artikel 25) ; indien gezamenlijk met dezelve geene voogdij over den minderjarigen Koning is beraamd, (artikel 40) ; indien er geen Regent is benoemd (art 43), verklaren de Staten-Generaal plegtiglijk welk geval bestaat, en voorzien daarin vervolgens op de gronden hiervoren gelegd bij artikel 27, 41 en 44.

Vijfde Afdeeling. Van de inhuldiging des Konings.

Artikel 52.

De Koning wordt bij het aanvaarden der Regering plegtiglijk beëdigd en ingehuldigd, in eene openbare en vereenigde zitting der beide kamers van de Staten-Generaal, welke te dien einde onder den blooten Hemel gehouden wordt; in tijden van vrede heeft deze plegtigheid plaats beurtelings te Amsterdam en in eene der steden van de zuidelijke Provinciën, ter keuze des Konings.

Artikel 53.

In deze openbare vergadering wordt aan den Koning de geheele Grondwet voorgelezen, en daarna door Denzelven de volgende eed afgelegd: "Ik zweer aan het Nederlandsche Volk, dat ik de Grondwet des Rijks, steeds zal onderhouden en handhaven, en dat ik daarvan bij geene gelegenheid en onder geen voorwendsel hoegenaamd, zal afwijken of gedooogen dat daarvan

afgeweken worde." Ik zweer wijders, dat ik de onafhankelijkheid van het Rijk en de geheele uitgestrektheid van deszelfs grondgebied met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle mijne onderdanen en van ieder derzelven zal beschermen en beveiligen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart, alle middelen zal aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, zoo als een goed Koning schuldig is en behoort te doen. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"

Artikel 54.

Na het afleggen van den voormelden eed, wordt de Koning in dezelfde openbare vergadering ingehuldigd bij de Staten-Generaal, welker Voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden, hoofd voor hoofd beëdigd wordt: "Wij zweren, in den naam van het Volk der Nederlanden, dat wij, krachtens de Grondwet van dezen Staat, U als Koning hulden en ontvangen; dat wij de regten Uwer Kroon zullen bewaren en onderhouden, U getrouw en gedienschtig zullen zijn in de bescherming van Uwen persoon en van Uwe Koninklijke waardigheid; wij zweren voorts alles te zullen doen, wat goede en getrouwe Staten-Generaal schuldig zijn en behooren te doen. Zoo waarlijk helpe ons God almachtig!"

Artikel 55.

Na dat deze beëdiging en inhuldiging door den Koning zijn gebragt ter kennis van de Staten der provinciën, brengen deze aan Hem hunne hulde toe, in maniere als volgt: "Wij zweren dat wij U, den wettigen Koning der Nederlanden, steeds gehouw en getrouw zullen zijn in de bescherming van Uwen persoon, en van Uwe Koninklijke waardigheid; dat wij achtervolgens de verplichtingen ons bij de Grondwet opgelegd, de bevelen door U, of van Uwentwege aan ons gegeven, zullen gehoorzamen; voorts alle Uwe dienaren en raden in de nakoming van dezelve zullen helpen en bijstaan, en wijders alles zullen doen wat getrouwe onderdanen schuldig zijn en behooren te doen. Zoo waarlijk helpe ons God almachtig!" De Staten der Provinciën brengen deze schriftelijke verklaring aan den Koning over, door eene plegtige bezending van eenige leden uit hun midden.

Zesde Afdeeling. Van de macht des Konings.

Artikel 56.

De Koning heeft het bestuur der buitenlandsche betrekkingen. Hij benoemt en herroept de Gezanten en Consuls.

Artikel 57.

De Koning verklaart oorlog en maakt vrede. Hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van de openingen, welke Hij met het belang en de zekerheid van het Rijk bestaanbaar oordeelt.

Artikel 58.

Insgelijks wordt aan den Koning opgedragen het regt om alle andere verbonden en verdragen te doen sluiten en te bekrachtigen. Hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten-

Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van het Rijk zulks zal toelaten. In gevalle de verbonden en verdragen, in tijd van vrede gesloten, mogten inhouden eenigen afstand of ruiling van een gedeelte van het grondgebied des Rijks of van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen, worden dezelve door den Koning niet bekrachtigd, dan na dat de Staten-Generaal op dezelve hunne goedkeuring hebben gegeven.

Artikel 59.

De Koning heeft het oppergezag over de vloeten en legers. De militaire officieren worden door Hem benoemden ontslagen, of, daartoe termen zijnde, op pensioen gesteld.

Artikel 60.

De koning heeft bij uitsluiting het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

Artikel 61.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle kollegiën en ambtenaren die uit 's Lands kas betaald worden, en brengt dezelve op de begrooting der staatsbehoeften. De bezoldiging der ambtenaren van de Regterlijke magt wordt door de wet geregeld.

Artikel 62.

De Koning heeft het recht van de munt. Hij vermag zijne beeltenis op de muntspeciën te doen stellen.

Artikel 63.

De Koning verheft in den adelstand; al wie door den Koning in den adelstand verheven wordt, brengt de brieven van adeldom ter kennis van de Staten zijner Provincie, en deelt aanstonds in al de voorregten daaraan verbonden, bijzonderlijk in de bevoegdheid om beschreven te worden in de ridderschap, mits voldoende aan de vereischten voor dezelve bepaald.

Artikel 64.

Ridderorden worden door eene wet, op het voorstel des Konings, ingesteld.

Artikel 65.

Vreemde orden, waaraan geene verpligtingen verbanden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning en met zijne toestemming door de Prinsen van zijn Huis. In geen geval mogen de overige onderdanen des Konings vreemde orden aannemen, zonder deszelfs bijzonder verlof.

Artikel 66.

Insgelijks wordt tot het aannemen van vreemde titels, waardigheden en charges, het bijzonder verlof van den Koning vereischt. Het is in het vervolg geen Nederlander geoorloofd vreemden adeldom aan te nemen.

Artikel 67.

De Koning heeft het regt van gratie, na ingenomen advies van den Hoogen Raad der Nederlanden.

Artikel 68.

Behalve de gevallen waarin het regt van dispensatie aan den Koning bij de wet zelve wordt toegekend, verleent dezelve ook, wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, en de zaken niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden, na den Raad van State gehoord te hebben, dispensatiën op bepaalde verzoeken van bijzondere personen, wier belangen, na ingenomen advies van den Hoogen Raad, in materie van justitie, en na behoorlijk onderzoek der zaken bij de overige Departementen van Algemeen Bestuur, welke zulks aangaat, gebleken zijn zoodanige vrijstelling van wettelijke bepalingen in billijkheid te vereischen. Bij de eerstvolgende vergadering der Staten-Generaal, wordt door den Koning opening gegeven van alle de dispensatiën door Hem alzoo verleend.

Artikel 69.

De Koning beslist alle geschillen, welke tusschen twee of meer provinciën zouden mogen ontstaan, wanneer Hij dezelve in der minne niet kan bijleggen.

Artikel 70.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal wetten voor, en doet zoodanige andere voorstellen, als Hij noodig oordeelt. Hij heeft het regt om de voordragten, aan Hem door de Staten-Generaal gedaan, alof niet goed te keuren.

Zevende Afdeeling. Van den Raad van State en de Ministeriële departementen.

Artikel 71.

Er is een Raad van State. De Koning benoemt deszelfs leden, ten getale van niet meer dan vierentwintig, zoo veel mogelijk uit de verschillende Provinciën van het Rijk. Hij ontslaat dezelve naar welgevallen. De Koning zelve is voorzitter van den Raad; zulks noodig oordeelende, stelt hij eenen Secretaris van Staat Vice-President aan.

Artikel 72.

De Prins van Oranje is van regtswege lid van den Raad van State, en neemt zitting in denzelven wanneer zijn achttiende jaar vervuld is. Het staat aan den Koning vrij de Prinsen van den Huize, die tot meerderjarigheid gekomen zijn, zitting in den Raad van State te verleen. Het getal der gewone leden, ondergaat daardoor geene vermindering.

Artikel 73.

De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen door Hem aan de Staten-Generaal te doen, of door dezen aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen. Aan het hoofd der uit te vaardigen wetten en bevelen wordt melding gemaakt, dat de Raad van State deswege gehoord is. De Koning neemt wijders de gedachten van den Raad van State in over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waarin Hij zulks noodig oordeelt. De Koning alleen besluit, en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad.

Artikel 74.

De Koning kan buitengewone Staatsraden benoemen; zij genieten geen tractement. Hij roept dezelve in den Raad wanneer Hij zulks noodig oordeelt.

Artikel 75.

De Koning stelt Ministeriële Departementen in, benoemt derzelver Hoofden, en ontslaat die naar welgevallen. Hij roept, zulks geraden oordeelende, een of meer derzelven, tot bijwoning der deliberatiën in den Raad van State.

Artikel 76.

Onverminderd den verderen inhoud van den eed, welken de Koning goedvindt aan de Hoofden van Ministeriële Departementen en gewone of buitengewone Staatsraden voor te schrijven, wordt hun daarbij opgelegd getrouwheid aan de Grondwet te zweren.

DERDE HOOFDSTUK. Van de Staten-Generaal.

Eerste Afdeling. Van de samenstelling der Staten-Generaal.

Artikel 77.

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche volk.

Artikel 78.

De Staten-Generaal bestaan uit twee Kamers.

Artikel 79.

Eene dier kamers bestaat uit 110 leden, benoemd door de Staten der Provinciën, te weten:
voor

Noord-Brabant 7.

Zuid-Brabant 8.

Limburg 4.

Gelderland 6.

Luik 6.

Oost-Vlaanderen 10.

West-Vlaanderen 8.

Henegouwen 8.

Holland 22.

Zeeland 3.

Namen 2.

Antwerpen 5.

Utrecht 3.

Vriesland 5.

Overijssel 4.

Groningen 4.

Drenthe 1.

Luxemburg 4.

110 Leden.

Artikel 80.

De andere kamer, welke den naam van eerste draagt, is zamengesteld uit niet minder dan veertig en niet meerder dan zestig leden, den vollen ouderdom van veertig jaren bereikt hebbende, welke door den Koning voor hun leven benoemd worden, en gekozen uit hen die door diensten aan den Staat bewezen, door hunne geboorte of gegoedheid onder de aanzienlijksten van den lande behooren.

Tweede Afdeeling. Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Artikel 81.

Tot leden der tweede Kamer zijn verkiesbaar ingezetenen der Provincie waaruit zij genoemd worden, bereikt hebbende den vollen ouderdom van dertig jaren. De leden uit dezelfde Provincie gekozen, mogen elkander niet nader dan in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan; geen zee- of landofficieren zijn daartoe verkiesbaar, welke eenen minderen rang dan dien van hoofd-officier hebben.

Artikel 82.

De leden dezer Kamer hebben zitting gedurende drie jaren. Een derde van hen valt jaarlijks uit, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende zijn dadelijk weder verkiesbaar.

Artikel 83.

De leden dezer Kamer stemmen voor zich zelven, en zonder last van, of ruggespraak met de vergadering, door welke zij benoemd zijn.

Artikel 84.

Bij het aanvaarden hunner waardigheid, doen zij ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den navolgenden eed: "Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet der Nederlanden zal onderhouden en handhaven; dat ik bij geene gelegenheid en onder geen voorwendsel hoe ook genaamd, daarvan zal afwijken, of toestemmen dat daarvan afgeweken worde; dat ik voorts de onafhankelijkheid van den Staat, de algemeene en bijzondere vrijheid der ingezetenen bewaren en beschermen en het algemeen belang met al mijn vermogen bevorderen zal, zonder mij daarvan door eenige provinciale of andere bijzondere belangen te laten aftrekken. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!" Zij zullen, alvorens tot dien eed te worden toegelaten, doen den volgenden eed van zuivering: "Ik zweer (verklare) dat ik, om tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te worden benoemd, directelijk of indirectelijk aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, nochte beloven of geven zal. Ik zweer (belove) dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, directelijk of indirectelijk. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!" Deze eeden worden afgelegd in handen van den Koning, of te wel in de vergadering der Tweede Kamer, in handen van den President daartoe door den Koning gemagtigd.

Artikel 85.

De Koning benoemt uit eene opgave van drie leden, Hem door de Kamer aangeboden, één om het Voorzitterschap, gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting, waar te nemen.

Artikel 86.

De leden dezer Kamer genieten voor reiskosten zoodanige soms als, in evenredigheid der afstanden, bij de wet zal worden geregeld. Tot goedmaking der verblijfkosten in de plaats der bijeenkomst, wordt hun toegelegd eene som van f 2 500 's jaars. Deze verblijfkosten, die maandelijks betaald worden, worden in het tijdvak van de eene zitting tot de andere niet genoten door de leden, die bij de laatste zitting niet zijn tegenwoordig geweest, ten ware zij bewezen door ziekte belet te zijn geworden.

Derde Afdeeling. Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Artikel 87.

De leden der Eerste Kamer genieten voor reis en verblijfkosten 's jaarlijks eene som van f 3 000.

Artikel 88.

Bij het aanvaarden hunner waardigheid, leggen zij in handen van den Koning af dezelfde eeden, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid.

Artikel 89.

De Voorzitter van de Eerste Kamer wordt door den Koning benoemd, om het Voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

Vierde Afdeling. Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Artikel 90.

Niemand kan tegelijk lid der beide Kamers zijn.

Artikel 91.

De Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleenlijk eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Artikel 92.

De leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn leden van de Rekenkamer, nochte eenigen aan den Lande comptabelen post bekleeden.

Artikel 93.

Leden van provinciale Staten in eene der Kamers van de Staten-Generaal zitting nemende, houden op tot de provinciale Staten te behooren.

Artikel 94.

Iedere Kamer in den haren, onderzoekt de geloofsbriefen der nieuwe inkomende leden, en beslist de geschillen, welke dienaangaande mogten oprijzen.

Artikel 95.

Elke Kamer benoemt haren Griffier.

Artikel 96.

De beide kamers der Staten-Generaal voeren den titel van Edel Mogende Heeren.

Artikel 97.

De Staten-Generaal vergaderen ten minste eenmaal 's jaars. Hunne gewone vergadering wordt geopend op den derden Maandag in October. De Koning roept de buitengewone vergadering bijeen, zoo dikwijls hij zulks noodig oordeelt.

Artikel 98.

In tijd van vrede worden de zittingen der Staten Generaal beurtelings om het andere jaar in eene stad der noordelijke, en in eene der zuidelijke provinciën gehouden.

Artikel 99.

De Staten-Generaal vergaderen zonder voorafgaande oproeping, bij overlijden des Konings. De leden die zich, op den vijftienden dag na dit overlijden, bevinden op de plaats waar de zetel van het Gouvernement gevestigd is, openen de buitengewone vergadering.

Artikel 100.

De vergadering der Staten-Generaal wordt in eene vereenigde zitting der beide Kamers, door den Koning, ofte wel door eene commissie van Zijnentwege geopend, en op dezelfde wijze gesloten, wanneer Hij oordeelt dat het belang van het Rijk niet vordert, de vergadering langer bijeen te houden. De gewone jaarlijksche vergadering blijft ten minste twintig dagen bijeen.

Artikel 101.

Geene der beide Kamers vermogen eenige zaak te beslissen, zoo niet meer dan de helft van hare leden tegenwoordig is.

Artikel 102.

Alle besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.

Artikel 103.

Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd, doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.

Artikel 104.

Wanneer volgens deze Grondwet, de beide Kamers eene vereenigde zitting houden, hetzij de Tweede Kamer in enkelen of in dubbelen getale zij, zitten de leden zonder onderscheid, tot welke Kamer zij behooren. De Voorzitter der Eerste Kamer heeft het beleid der vergadering.

Vijfde Afdeeling. Van de wetgevende macht.

Artikel 105.

De wetgevende macht wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend.

Artikel 106.

De Koning zendt zijne voorstellen aan de Tweede Kamer, hetzij bij eene schriftelijke boodschap, welke de redenen van het voorstel inhoudt, of door eene commissie.

Artikel 107.

Over eenig ingekomen voorstel des Konings, wordt bij de volle Kamer niet geraadpleegd, dan na dat hetzelfde is overwogen in de onderscheidene afdeelingen waarin alde leden der Kamer zich verdeelen, en welke op gezette tijden bij loting vernieuwd worden.

Artikel 108.

De zittingen der Tweede Kamer van de Staten Generaal, worden in het openbaar gehouden. De Kamer raadpleegt met gesloten deuren, wanneer een tiende gedeelte der tegenwoordige leden het vordert, of de President het noodig oordeelt. Over de punten die in de besloten Kamer zijn behandeld, kan ook in dezelve een besluit genomen worden.

Artikel 109.

Wanneer de Tweede Kamer, na geraadpleegd te hebben over het algemeen verslag, uit naam der onderscheidene afdeelingen uitgebragt, tot het aannemen van het voorstel besluit, zendt zij hetzelfde aan de Eerste Kamer met het volgend formulier van goedkeuring: "De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevensgaande voorstel des Konings, en is van oordeel, dat de Staten-Generaal zich met hetzelfde behooren te vereenigen."

Artikel 110.

Zoo de Tweede Kamer vermeent het gedane voorstel niet te moeten aannemen, geeft zij daarvan kennis aan den Koning, in de volgende bewoordingen: "De Tweede Kamer van de Staten-Generaal betuigt den Koning haren dank voor deszelfs ijver in het bevorderen van 's Rijks belangen, en verzoekt denzelven eerbiediglijk het gedane voorstel in nadere overweging te nemen."

Artikel 111.

Zoo de Eerste Kamer eenig voorstel des Konings, door de Tweede Kamer aangenomen, ontvangt, verzendt zij hetzelfde naar de verschillende afdeelingen waarin zij verdeeld is. Zoo zij, na geraadpleegd te hebben over het algemeen verslag, uit naam der onderscheidene afdeelingen uitgebragt, het voorstel aanneemt, geeft zij daarvan kennis aan den Koning, in de volgende bewoordingen: "De Staten-Generaal betuigen den Koning hunnen dank voor deszelfs ijver in het bevorderen van 's Rijks belangen, en vereenigen zich met het voorstel." mitsgaders aan de Tweede Kamer, in de volgende bewoordingen : "De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat zij zich met het voorstel des Konings aan aan haar door de Tweede Kamer op den..... betrekkelijk ..... toegezonden, heeft vereenigd."

Artikel 112.

Zoo de Eerste Kamer vermeent het voorstel niet te moeten aannemen, drukt zij zich op dezelfde wijze uit, als in artikel 110. Zij geeft daarvan kennis aan de Tweede Kamer, in de volgende bewoordingen: "De Eerste Kamer van de Staten-Generaal, geeft aan de Tweede

Kamer kennis, dat zij den Koning eerbiediglijk verzocht heeft, deszelfs voorstel van den ..... betrekkelijk ..... in nadere overweging te nemen."

Artikel 113.

De Staten-Generaal hebben het regt, om aan den Koning voorstellen te doen, met inachtneming der volgende voorschriften.

Artikel 114.

De voordragt daartoe behoort bij uitsluiting aan de Tweede Kamer, die dezelve overweegt, op gelijke wijze als zulks ten aanzien van des Konings voorstellen is bepaald.

Artikel 115.

Zoo zij het gedane voorstel goedkeurt, zendt zij hetzelfde aan de Eerste Kamer, bij het volgende formulier: "De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hierbijgaande voorstel, en is van oordeel, dat hetzelfde aan den Koning zoude behooren te worden aangeboden."

Artikel 116.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze geraadpleegd te hebben, het voorstel goedkeurt, zendt zij hetzelfde ter bekrachtiging aan den Koning, in dezer voege: "De Staten-Generaal oordeelende dat het nevensgaande voorstel tot bevordering van 's Lands belangen zoude kunnen strekken, verzoeken eerbiediglijk des Konings bewilliging op hetzelfde." Zij geeft daarvan kennis aan de Tweede Kamer op deze wijze: "De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft kennis aan de Tweede Kamer, dat zij zich met haar voorstel van den..... betrekkelijk..... heeft vereenigd, en hetzelfde namens de Staten-Generaal aan den Koning ter bekrachtiging heeft gezonden."

Artikel 117.

In geval van afkeuring geeft zij daarvan aan de Tweede Kamer kennis in deze woorden: "De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft geene genoegzame reden gevonden, om het hiernevens teruggaande voorstel den Koning aan te bieden."

Artikel 118.

Wanneer de Koning het voorstel van de Staten-Generaal aanneemt, wordt zulks in de volgende bewoordingen uitgedrukt: "De Koning bewilligt in het voorstel." Zoo de Koning het niet aanneemt, wordt zulks op deze wijze te kennen gegeven: "De Koning houdt het voorstel in overweging."

Artikel 119.

Alle voorstellen van wet, door den Koning en de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen, verkrijgen kracht van wet, en worden door den Koning afgekondigd.

Artikel 120.

De wijze van afkondiging der wetten, en de tijd wanneer zij verbindende zijn, worden door de wet geregeld. Het formulier van afkondiging is het volgende: "Wij, enz....., Koning der Nederlanden, enz....., allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat enz. (De beweegredenen der wet). Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, enz. (De inhoud der wet). Gegeven, enz.

Zesde Afdeeling. Van de begrooting der uitgaven van het Rijk.

Artikel 121.

De inwilliging der Staten-Generaal wordt vereischt op de begrooting van de uitgaven van het Rijk, welke aan de Tweede Kamer door den Koning in de gewone vergadering wordt ingezonden.

Artikel 122.

De gemelde begrooting wordt in twee afdeelingen gesplitst; deze splitsing zal moeten plaats hebben bij de begrooting over den jare 1820, of zoo veel vroeger als de omstandigheden het toelaten.

Artikel 123.

De eerste afdeeling bevat alle zoodanige gewone, zekere en steeds voortdurende uitgaven, welke uit den gewonen loop der zaken voortvloeiende, in het bijzonder tot den staat van vrede betrekking hebben. Deze uitgaven door de Staten-Generaal goedgekeurd zijnde, zijn gedurende de tien daaropvolgende jaren aan geene jaarlijksche toestemming onderworpen. Er kan over die uitgaven geene nadere beraadslaging vallen, ten zij de Koning in dien tusschentijd te kennen geve, dat een gedeelte dier uitgaven veranderd is, of geheel opgehouden heeft.

Artikel 124.

Bij de goedkeuring van deze afdeeling worden tevens voor gelijken tijd vastgesteld de middelen tot de vinding dier uitgaven bestemd. Deze middelen eens bepaald zijnde, blijven vastgesteld gedurende dien tijd, ten zij de Koning noodig oordeelende, dat een dier middelen gewijzigd, of door een ander vervangen wierd, daaromtrent een voorstel doet.

Artikel 125.

Een jaar voor den afloop van den termijn, voor welken deze vaste uitgaven geregeld zijn, wordt door den Koning de nieuwe staat voor de tien jaren, die op dien termijn volgen, voorgesteld.

Artikel 126.

De tweede afdeeling der begrooting bevat die buitengewone, onvoorziene en onzekere uitgaven, welke, inzonderheid in tijden van oorlog, naar voorkomende omstandigheden,

moeten worden geregeld. Deze uitgaven, en de middelen tot bestrijding derzelve, worden slechts voor een jaar vastgesteld.

Artikel 127.

De uitgaven voor ieder departement van algemeen bestuur, maken een afzonderlijk hoofdstuk der algemeene begroting uit. De penningen voor een Departement toegestaan kunnen alleenlijk en bij uitsluiting worden gebruikt voor uitgaven tot dat Departement behoorende, zoodat geene som kan worden overgeschreven van het eene hoofdstuk van algemeen bestuur op een ander, dan met gemeen overleg der Staten-Generaal.

Artikel 128.

De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag geven van het gebruik der geldmiddelen.

VIERDE HOOFDSTUK. Van de Staten der Provinciën.

Eerste Afdeeling. Van de zamenstelling der Staten van de Provinciën.

Artikel 129.

De Staten der provinciën zijn zamengesteld uit leden, gekozen door de volgende drie standen, namelijk: Door de Edelen of Ridderschappen, Door de Steden, Door den Landelijken Stand.

Artikel 130.

Het getal van de leden der provinciale Statenvergadering en de evenredigheid der verschillende standen, wordt geregeld door den Koning, die uit elke Provincie eene commissie benoemt om Hem dienaangaande te dienen van advies.

Artikel 131.

In elke Provincie maken de Edelen of een ligchaam van Ridderschap uit of niet, naar mate zulks het voegelijkst geoordeeld wordt. De eerste bijeenroeping der Edelen of Ridderschappen en de eerste admissie tot dezelve wordt door den Koning gedaan en verleend. Zij ontwerpen zoodanige reglementen als zij, behoudens deze Grondwet, noodig oordeelen, en zenden dezelve aan den Koning ter bekrachtiging.

Artikel 132.

De stedelijke regeringen zijn zamengesteld op zoodanige wijze als noodig wordt geoordeeld bij de reglementen, door de bestaande regeringen of bijzondere commissiën door den Koning te benoemen, ontworpen. De alzoo ontworpen reglementen worden aan de provinciale Staten toegezonden, die dezelve met hunne bedenkingen aan den Koning ter bekrachtiging aanbieden. Bij deze reglementen wordt bepaald de wijze, op welke de leden der provinciale Staten, die ter benoeming van dien stand staan, zullen gekozen worden.

Artikel 133.

In alle steden worden ingevoerd kiezers-kollegiën. Zij worden eenmaal in het jaar door de regering bijeengeroepen, alleenlijk tot het bedoelde einde, om de raadplaatsen in dien tusschentijd opengevallen, door bevoegde personen te vervullen.

Artikel 134.

De openvallende plaatsen, in de kiezers-kollegiën, worden vervuld bij meerderheid van stemmen der gezeten burgeren, eene zekere, in iedere stad bij het stedelijk reglement te bepalen som betalende in de beschrevene middelen. Daar over brengt elk dier burgeren eens in het jaar zijne stem uit, bij behoorlijk geteekende en gesloten briefjes, die aan de huizen opgehaald worden van wege de regering.

Artikel 135.

Tot de verkiezing door den Landelijken Stand ter provinciale vergadering, wordt elke Provincie verdeeld in districten.

Art 136.

Niemand kan te gelijk lid zijn der Staten van meer dan ééne Provincie.

Artikel 137.

De Koning stelt in alle Provinciën Commissarissen aan, onder zulke benaming als Hij goedvindt en op zoodanige instructiën, als Hij tot de rigtige uitvoering der wetten, tot de waarneming van het belang van den Lande en van de Provincie noodig oordeelt. Deze Commissarissen zitten voor in de Vergaderingen der Staten en in die der Gedeputeerde Staten, volgens artikel 153 te benoemen. Zij doen bij hunne aanstelling den eed van getrouwheid aan de Grondwet.

Artikel 138.

De leden der provinciale Staten leggen bij het aanvaarden hunner functiën, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed af : "Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet van het Rijk zal onderhouden, zonder daarvan op eenigerlei wijze of onder eenig voorwendsel hoe ook genaamd af te wijken; dat ik de reglementen dezer Provincie zal achtervolgen en nakomen, en voorts de welvaart van deze Provincie met al mijne krachten zal bevorderen. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!" Zij worden tot dien eed toegelaten, na alvorens te hebben afgelegd den eed van zuivering en tegen verboden giften en gaven, hierboven artikel 84 voor de leden der Staten-Generaal bepaald.

Artikel 139.

De Staten der Provinciën vergaderen ten minste eens in het jaar, en vervolgens zoo dikwijls als zij door den Koning worden bijeengeroepen.

Artikel 140.

De leden der Staten stemmen ieder voor zich zelven en zonder ruggespraak met de vergadering die hen benoemd heeft.

Artikel 141.

Tot het nemen van eenig besluit wordt de tegenwoordigheid van meer dan de helft der leden vereischt. De besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.

Artikel 142.

Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd; doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.

Tweede Afdeling. Van de macht der Staten Provinciaal.

Artikel 143.

De Staten dragen de kosten van hun bestuur voor aan den Koning, die dezelve, in gevalle van goedkeuring, op de begrooting der Staats-behoeften brengt.

Artikel 144.

Aan de Staten der Provinciën wordt opgedragen het verkiezen van leden voor de Tweede Kamer der Staten- Generaal in of buiten hun midden, en zoo veel doenlijk uit alle oorden van hunne Provincie.

Artikel 145.

De Staten worden belast met de uitvoering der wetten opzigtelijk de bescherming der verschillende godsdienstige gezindheden en derzelve uitwendige eeredienst, het openbaar onderwijs en armbestuur, de aanmoediging van den landbouw, den koophandel, de fabrieken en trafijken, en voorts omtrent alle andere zaken tot de algemeene belangen betrekkelijk, welke aan hen te dien einde door den Koning worden toegezonden.

Artikel 146.

Aan de Staten wordt geheel en al overgelaten de beschikking en beslissing van alles wat tot de gewone inwendige politie en economie behoort. Alle zoodanige reglementen en ordonnantiën als zij voor het algemeen provinciaal belang noodig oordeelen te maken, moeten alvorens haar beslag te hebben, aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

Artikel 147.

Zij zorgen dat de doorvoer door, de uitvoer naar, of de invoer uit eenige andere Provinciën geene belemmering ondergaan, voor zoo verre bij de algemeene wetten dienaangaande geene bijzondere voorzieningen mogten zijn gemaakt.

Artikel 148.

Zij trachten alle verschillen tusschen Plaatselijke Besturen in der minne bij te leggen. Indien zij daarin niet kunnen slagen, dragen zij het geval ter beslissing voor aan den Koning.

Artikel 149.

De Koning heeft het vermogen de besluiten der Staten, die met de algemeene wetten of het algemeen belang strijdig mogten zijn, te schorsen en buiten effect te stellen.

Artikel 150.

De Staten dragen aan den Koning voor het onderhouden en aanleggen van zoodanige werken, als zij voor het belang van hunne Provincie nuttig oordeelen. Zij kunnen de middelen daarbij voordragen, om daarin geheel of ten deele ten koste der Provincie te voorzien. In geval van goedkeuring, wordt aan hen het bestuur der werken en de beheering der penningen opgedragen, onder de verplichting tot rekening en verantwoording.

Artikel 151.

Zij mogen de belangen van hunne Provinciën en derzelver ingezetenen bij den Koning en de Staten-Generaal voorstaan.

Artikel 152.

De wijze waarop het gezag en de magt, aan de provinciale Staten bij en ten gevolge van deze Grondwet gegeven, wordt geoefend wordt geregeld bij zoodanige reglementen, als door de Staten der Provinciën gemaakt en door den Koning goedgekeurd worden.

Artikel 153.

De Staten benoemen uit hun midden een kollegie van Gedeputeerde Staten, aan hetwelk moet worden opgedragen in het algemeen alles wat tot het dagelijksch beleid der zaken en de uitvoering der algemeene wetten betrekking heeft, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet. In de Provincie Holland vermogen, wegens derzelver uitgestrektheid en bevolking twee kollegiën van Gedeputeerde Staten te worden aangesteld.

Derde Afdeling. Van de Plaatselijke Besturen.

Artikel 154.

De Besturen ten platten lande, hetzij van heerlijkheden, districten of dorpen, worden ingerigt op zoodanigen voet, als met de bijzondere omstandigheden van elk derzelven, met de belangen der ingezetenen en het wettig verkregen regt der belanghebbenden onderling bestaanbaar geoordeeld wordt, alles in overeenstemming met deze Grondwet, en volgens nadere reglementen, op last der Staten te maken, welke dezelve, met hunne consideratiën, aan de bekrachtiging van den Koning onderwerpen.

Artikel 155.

De Plaatselijke Besturen hebben, overeenkomstig den inhoud hunner reglementen, de vrije beschikking over hunne huishoudelijke belangen, en maken daaromtrent de vereischte plaatselijke verordeningen, welke echter in geen geval met de algemeene wetten of het algemeen belang strijdig mogen zijn. Zij zenden afschriften van dezelve aan de Staten der Provinciën, blijvende het voorts den Koning onverlet, om ten allen tijde inzage te vorderen, en zoodanige bevelen te geven, als hij vermeent te behooren.

Artikel 156.

De Plaatselijke Besturen zijn gehouden en verplicht de begrooting hunner inkomsten en uitgaven aan de Staten over te leggen, en gedragen zich naar het geen dienaangaande door gemelde Staten noodig geoordeeld wordt.

Artikel 157.

Voor zoo verre tot goedmaking der plaatselijke uitgaven eenige belastingen mogten noodig zijn, gedragen dezelve Besturen zich stiptelijk naar het geen deswege bij de algemeene financiële wetten, ordonnantiën en bepalingen is vastgesteld. Alvorens deze belastingen in te voeren, zenden zij de daaromtrent gemaakte ontwerpen, ter goedkeuring aan de Staten der Provinciën, met overlegging tevens van eenen juisten staat hunner behoeften. Bij het onderzoek daarvan, houden de Staten ook bijzonderlijk in het oog, dat de voorgedragene belastingen nimmer bezwaren den vrijen invoer en doorvoer van producten vanden grond of voortbrengsels van nijverheid van andere Provinciën, steden of plaatsen, boven die van de plaats zelve waar de belasting gelegd wordt.

Artikel 158.

Geene nieuwe plaatselijke belastingen kunnen worden ingevoerd, zonder voorafgaande goedkeuring des Konings.

Artikel 159.

De Staten zenden aan den Koning alle de begrootingen van inkomsten en uitgaven, welke Hij vordert. Ten aanzien van het opnemen en sluiten der plaatselijke rekeningen, worden door den Koning de vereischte voorzieningen voorgeschreven.

Artikel 160.

De gemelde Besturen mogen de belangen van hunne plaatsen en derzelver ingezetenen, bij den Koning en de Staten hunner Provinciën voorstaan.

Artikel 161.

Ieder ingezetene heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wege ligchamen, wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend, en, in dat geval, niet anders dan over onderwerpen tot derzelver bepaalde werkzaamheden behorende.

VIJFDE HOOFDSTUK. Van de Justitie.

Eerste Afdeeling. Algemeene beschikkingen.

Artikel 162.

Er wordt alomme in de Nederlanden regt gesproken in naam en van wege den Koning.

Artikel 163.

Er zal worden ingevoerd een algemeen wetboek van burgerlijk regt, van koophandel, van lijfstraffelijk regt, van de zamenstelling der regterlijke magt, en van de manier van procederen.

Artikel 164.

Ieder ingezeten wordt gehandhaafd bij het vreedzaam bezit en genot zijner eigendommen. Niemand kan van eenig gedeelte derzelve worden ontzet, dan ten algemeenen nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet te bepalen, en tegen behoorlijke schadeloosstelling.

Artikel 165.

Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspruitende regten, over schuldvordering of burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Artikel 166.

De regterlijke magt wordt alleen geoefend door regtbanken, welke bij of ten gevolge dezer Grondwet worden ingesteld.

Artikel 167.

Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent.

Artikel 168.

Behalve het geval, dat iemand op heeter daad wordt betrapt, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding, en welk bevel bij, of onmiddellijk na de aanhouding moet beteekend worden aan den geen tegen wien hetzelfde is gerigt. De wet bepaalt den form van dit bevel en den tijd binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord.

Artikel 169.

Wanneer een ingezeten, in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag mogt worden gearresteerd, is hij, op wiens bevel zoodanige arrestatie plaats heeft gehad, gehouden daarvan terstond kennis te geven aan den plaatselijken regter, en hem voorts den gearresteerden binnen den tijd van drie dagen over te leveren. De criminele regtbanken zijn verplicht, elk in haar ressort, te zorgen, dat zulks stiptelijk worde nagekomen.

Artikel 170.

Niemand mag in de woning van eenen ingezeten zijns ondanks treden, dan op last van eene magt, daartoe bij de wet bevoegd verklaard, en volgens de formen daarbij bepaald.

Artikel 171.

Op geene misdaad mag ten straf gesteld worden de verbeurdverklaring der goederen, den schuldigen toebehoorende.

Artikel 172.

In alle criminele vonnissen, ten laste van eenen beschuldigden gewezen moet de misdaad worden uitgedrukt en omschreven, met aanhaling van de artikelen der wet, waarop de uitspraak is gegrond.

Artikel 173.

Alle civiele vonnissen moeten de gronden inhouden, waarop dezelve zijn gewezen.

Artikel 174.

Alle vonnissen worden met opene deuren uitgesproken.

Tweede Afdeeling. Van den Hoogen Raad, de Hoven en Regtbanken.

Artikel 175.

Er bestaat voor het geheele Rijk een opperste Gerechtshof, onder den naam van Hoogen Raad der Nederlanden. Deszelfs leden worden, zoo veel mogelijk, uit alle de Provinciën genomen.

Artikel 176.

Van eene voorgevallen vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven, die, ter vervulling van dezelve, eene nominatie van drie personen aan den Koning zal aanbieden, ten einde daaruit eene keuze te doen. De Koning benoemt den President uit de leden van den Hoogen Raad, en heeft de directe aanstelling van den Procureur-Generaal.

Artikel 177.

De leden van de Staten-Generaal, de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, de leden van den Raad van State, de Commissarissen van den Koning in de Provinciën, staan te regt voor den Hoogen Raad, wegens alle misdrijven, gedurende den tijd hunner functiën begaan. Wegens misdrijven in het uitoefenen van derzelver functiën begaan, worden zij nimmer in regten betrokken, dan nadat door de vergadering der Staten-Generaal daartoe uitdrukkelijk verlof is verleend.

Artikel 178.

Bij de wet wordt nader bepaald welke andere ambtenaren en leden van hooge kollegiën, wegens misdaden door hen gedurende den tijd hunner functiën begaan, voor den Hoogen Raad te regt staan.

Artikel 179.

De Hooge Raad oordeelt over alle actiën, waarin de Koning, de leden van het Koninklijk Huis, of den Staat als gedaagden worden aangesproken, met uitzondering der reële actiën, die voor den gewonen regter worden behandeld.

Artikel 180.

De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelden loop en de afdoening van regtsgedingen, mitsgaders op de nakoming der wetten bij alle hoven en regtbanken, en kan derzelver handelingen, dispositiën en vonnissen, daarmede strijdig, vernietigen en buiten effect stellen, volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken.

Artikel 181.

Aan den Hoogen Raad valt beroep van alle gewijsden, welke ter eerster instantie gediend hebben voor de provinciale hoven, naar de bepalingen hiervan bij de wet te maken.

Artikel 182.

In elke Provincie is een Gerechtshof, ten ware bij de wet een hof over meer dan ééne Provincie mogt worden gesteld. Bij eene voorgevallene vacature wordt door de provinciale Staten eene nominatie van drie personen, ter vervulling van dezelve, den Koning aangeboden, ten einde daaruit de keuze te doen. De Koning benoemt de Presidenten dier hoven uit de leden, en heeft de directe aanstelling van den Procureur-Generaal.

Artikel 183.

Het beleid der criminele justitie wordt bij uitsluiting aan de provinciale Hoven en Regtbanken, welker oprigting daartoe zal noodig worden bevonden, toebetrouwd.

Artikel 184.

De civiele justitie wordt uitgeoefend door de provinciale Gerechtshoven en civiele Regtbanken.

Artikel 185.

De zamenstelling der provinciale Gerechtshoven, der criminele en civiele Regtbanken, derzelver benaming, magt en regtsgebied, zoo wel als het gezag der Procureurs-Generaal, Hoofd-officiëren en Baljuwen, wordt door de wet bepaald.

Artikel 186.

De leden en ministers van den Hoogen Raad de provinciale Gerechtshoven, en criminele Regtbanken, benevens de Procureurs-Generaal en Hoofd-officiëren bij dezelve, worden voor hun leven aangesteld. De wet regelt den tijd der bediening van andere regters en regterlijke ambtenaren. Geen regter mag gedurende den bepaalden tijd zijner bediening, van zijnen post worden ontslagen, dan op eigen verzoek of bij regterlijk vonnis.

Artikel 187.

De wet regelt de judicature wegens verschillen en overtredingen op het stuk van alle belastingen, zonder onderscheid.

Artikel 188.

Het krijgsvolk te water en te lande wordt wegens alle delicten door hen gepleegd, te regt gesteld voor Krijgsraden en een Hoog Militair Gerechtshof, volgens de bepalingen bij de wet vast te stellen. Dit Gerechtshof zal uit een gelijk getal regtsgeleerden, Zee-Officieren en Land-Officieren bestaan, die voor hun leven door den Koning worden benoemd. De President zal altijd een regtsgeleerde zijn.

Artikel 189.

Het krijgsvolk te water en te lande, is, met betrekking tot alle civiele zaken, aan den burgerlijken regter onderworpen.

ZESDE HOOFDSTUK. Van den Godsdienst.

Artikel 190.

De volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.

Artikel 191.

Aan alle godsdienstige gezindheden in het Koningrijk bestaande, wordt gelijke bescherming verleend.

Artikel 192.

De belijders der onderscheiden godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en politieke voorregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

Artikel 193.

Geene openbare oefening van Godsdienst kan worden belemmerd, dan in gevalle dezelve de openbare orde of veiligheid zoude kunnen storen.

Artikel 194.

De traktementen, pensioenen en andere inkomsten, van welken aard ook, thans door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of derzelver leeraars genoten wordende, blijven aan dezelve gezindheden verzekerd. Aan de leeraars, welke tot nog toe uit 's Lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten, kan een traktement toegelegd, of het bestaande vermeerderd worden.

Artikel 195.

De Koning zorgt dat de toegestane penningen die voor de openbare Godsdienst uit 's Lands kas worden betaald, tot geene andere einden besteed worden, dan waartoe dezelve bestemd zijn.

Artikel 196.

De Koning zorgt dat geene Godsdienst gestoord worde in de vrijheid van uitoefening, die de Grondwet waarborgt. Hij zorgt tevens dat alle godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den staat.

ZEVENDE HOOFDSTUK. Van de Financiën.

Artikel 197.

Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's Lands kas worden geheven, dan uit kracht van eene wet.

Artikel 198.

Geene privilegiën kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.

Artikel 199.

De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat.

Artikel 200.

Het gewigt en gehalte der muntspeciën, zoo wel als derzelve waarde, wordt door de wet geregeld.

Artikel 201.

Het toezigt en de zorg over de zaken van de Munt met den aanleve van dien en de beslissing der quaestiën over het allooï, essai en wat dies meer is, wordt opgedragen aan een Collegie, onder den titel van Raden en Generaalmeesters van de Munt, achtervolgens zoodanige instructiën als bij de wet zullen worden vastgesteld. Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

Artikel 202.

Er zal eene Algemeene Rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen der verschillende departementen van algemeen bestuur optenemen en te liquideren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantwoording te vorderen van alle bijzondere lands comptabelen en andere, alles achtervolgens zoodanige instructiën, als bij de wet zullen worden vastgesteld. De leden dezer Rekenkamer worden, zoo veel mogelijk uit alle de Provinciën genomen. Bij vacature zendt de tweede kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

ACHTSTE HOOFDSTUK. Van de Defensie.

Artikel 203.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van deszelfs grondgebied blijft, overeenkomstig 's Lands oude gewoonte, den geest van de Pacificatie van Gent, en de grondbeginselen bij de Unie van Utrecht aangenomen, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk.

Artikel 204.

De Koning zorgt, dat er ten allen tijde eene toereikende Zee- en Landmagt onderhouden worde, aangeworven uit vrijwilligers, hetzij inboorlingen of vreemdelingen, om te dienen in of buiten Europa, naar de omstandigheden.

Artikel 205.

Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal in dienst genomen; de capitulatiën dien aangaande door den Koning gemaakt, worden aan de Staten-Generaal medegedeeld, zoodra Hij zulks geraden oordeelt.

Artikel 206.

Behalve de vaste Zee- en Landmagt, is er steeds eene Nationale Militie, waarvan in vreedstijd jaarlijks een vijfde gedeelte wordt ontslagen.

Artikel 207.

De militie wordt zoo veel mogelijk genomen uit vrijwilligers, op de wijze als bij de wet bepaald wordt. Bij gebrek van genoegzame vrijwilligers, wordt de militie voltallig gemaakt bij loting uit de ingezetenen, die op den 1sten Januarij van elk jaar ongehuwd zijn, hun 19de jaar ingetreden zijn en hun 23ste jaar nog niet hebben volbragt; zij die hun ontslag bekomen hebben, kunnen onder geen voorwendsel tot eenige andere dienst, dan de hierna te melden Schutterijen worden opgeroepen.

Artikel 208.

De militie komt in gewone tijden jaarlijks eenmaal te zamen, om gedurende eene maand of daaromtrent in den wapenhandel te worden geoefend: blijvende het nogtans aan den Koning voorbehouden, om, wanneer hij zulks voor 's Rijks belangen mogt geraden oordeelen, een vierde van het geheele getal te doen zamen blijven.

Artikel 209.

Indien het bij dreigend oorlogsgevaar, of andere buitengewone omstandigheden noodig mogt zijn de geheele militie bijeen te roepen en te doen zamenblijven, zal zulks, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelve, ten einde van het verrigte opening te geven en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen.

Artikel 210.

De militie mag nimmer en in geen geval naar de Kolonien worden gezonden.

Artikel 211.

De militie kan nimmer zonder bijzondere toestemming der Staten-Generaal buiten de grenzen van het Rijk worden gezonden, ten zij in een oogenblikkelijk dringend gevaar, of ook wanneer bij garnizoens-veranderingen de kortste marschroute over vreemden bodem loopt. In beide deze gevallen geeft de Koning van de door Hem deswege gestelde orders, zoodra mogelijk, kennis aan de Staten-Generaal.

Artikel 212.

Alle de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Lands kas voldaan. De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en de leverancien van welken aard ook, aan 's Konings legers of vestingen, kunnen niet ten laste van een of meerdere inwoners of gemeenten worden gebragt. Zoo door onvoorziene omstandigheden zoodanige transporten of leverancien van bijzondere personen of gemeenten worden gevorderd, zal het Rijk dezelve te gemoet komen en, op den voet bij de reglementen bepaald, schadeloos stellen.

Artikel 213.

In alle gemeenten, welker bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen, 2500 zielen en daarboven bedraagt, worden als van ouds Schutterijen opgerigt, tot behoud der inwendige rust. Deze Schutterijen dienen in tijden van oorlog en gevaar, tegen de aanvallen van den vijand. In andere gemeenten worden, in tijd van vrede, rustende Schutterijen ingesteld, welke, in geval van oorlog, gezamenlijk met de vorengemelde dienen als een Landstorm, tot verdediging des vaderlands.

Artikel 214.

De bepalingen, welke door den Koning, zoo omtrent het getal en de inrigting der militie, als opzigtelijk hetgeen de Schutterijen en den Landstorm betreft, noodig geoordeeld worden, zijn het voorwerp eener door Hem voor te dragen wet.

NEGENDE HOOFDSTUK. Van den Waterstaat.

Artikel 215.

De Koning heeft het oppertoezicht over alles wat betreft den waterstaat van het Koninkrijk, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Lands kas, of op eene andere wijze gevonden.

Artikel 216.

De Koning doet het algemeene bestuur van den waterstaat, wegen en bruggen, uitoefenen op zoodanige wijze als Hij meest geschikt zal oordeelen.

Artikel 217.

Het gemelde algemeen bestuur zal, behalve de uitoefening van zoodanig algemeen oppertoezicht als de Koning goedvindt aan hetzelve op te dragen over de werken, die door kollegiën, gemeenten of particulieren bekostigd worden, meer bepaaldelijk en achtervolgens de instructie, door den Koning te geven, belast zijn met alle zoodanige waterwerken van zeehavens, reeden, rivieren, schorren, duinen, dijken, sluizen als anderzins, mitsgaders van alle zoodanige wegen en bruggen, waarvan de kosten van aanleg en onderhoud, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, zijn tot laste van 's Lands kas.

Artikel 218.

Voor zoo verre nogtans onder de werken, wegen en bruggen in het slot van het voorgaande artikel vermeld, de zulken gevonden worden, waarvan de beheering, hetzij uit hoofde dat dezelve niet van een zoodanig algemeen belang voor den Staat zijn, hetzij om andere redenen uit het nut der zaak ontleend, beter en gevoegelijker door de Staten der Provincie, waarin zij gelegen zijn, zouden kunnen worden uitgeoefend, zal dezelve beheering, aan gemelde Staten, het zij afzonderlijk, het zij gezamenlijk, met de algemeene directie worden opgedragen.

Artikel 219.

De Koning, na de Staten der Provincie gehoord, en het advies van den Raad van State ingenomen te hebben, bepaalt welke de werken zijn die, uit hoofde van gemelde onderscheiding, onder de beheering der Staten zullen worden gesteld, zoo wel als de wijze op welke in de betaling der onkosten van die werken zal worden voorzien.

Artikel 220.

Zoodanige zee- of rivierwaterkeerende dijk-, sluis- en andere waterwerken, als door kollegiën, gemeenten of particulieren bekostigd en beheerd worden, staan onder het onmiddellijk toezigt van de Algemeene Directie van den Waterstaat, welke zorgt dat bij het aanleggen of herstellen dier werken niets geschiede, hetwelk nadeel aan de algemeene belangen zoude kunnen toebrengen, en aan dezelve kollegiën, gemeenten of particulieren daaromtrent de noodige voorschriften geeft. Het onmiddellijk toezigt over de in dit artikel vermelde werken, zal almede door den Koning aan de Staten der Provincie, in welke de werken zich bevinden, kunnen worden opgedragen, voor zoo veel omtrent eenige van dezelve redenen van nuttigheid bestaan.

Artikel 221.

De provinciale Staten hebben het toezigt over alle andere in het vorig artikel niet bedoeld waterwerken, mitsgaders de kanalen, vaarten, meeren, plassen, wegen en bruggen, binnen hunne Provincie, welke worden beheerd en bekostigd door kollegiën, gemeenten of particulieren. Zij zorgen, dat die werken behoorlijk worden gemaakt en onderhouden.

Artikel 222.

De Staten hebben het toezigt en gezag over alle Hooge en andere Heemraadschappen, Wateringen, Waterschappen, Dijk- en Polderbesturen en andere dergelijke kollegiën, hoe ook

genaamd, binnen hunne Provinciën, onverminderd nogtans hetgeen in artikel 220 omtrent het onmiddellijk toezigt van de Algemeene Directie van den Waterstaat over de daarbij genoemde zee- of rivierwaterkeerende werken is bepaald. De laatst goedgekeurde reglementen dezer kollegiën maken den voet van derzelver inrigtingen uit, behoudens nogtans het regt der Staten, om daarin, onder goedkeuring van den Koning, verandering te maken, en onverminderd de bevoegdheid dier kollegiën, om aan de Staten zoodanige veranderingen daaromtrent voor te stellen, als zij voor het belang der ingelanden zullen vermeenen te behooren. Wat de benoeming en het maken van nominatiën voor gemelde kollegiën aangaat, zal daaromtrent door de Staten der Provinciën eene voordragt aan den Koning gedaan worden.

Artikel 223.

De Staten hebben het toezigt over alle verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, mijnwerken en steengroeven binnen hunne Provincie. De Koning kan, uit hoofde van het grooter en algemeen belang van zoodanige ondernemingen het onmiddellijk toezigt over dezelve aan de Algemeene Directie van den Waterstaat, Wegen en Bruggen opdragen.

Artikel 224.

Wanneer bij vervolg eenig subsidie uit de algemeene schatkist van het Rijk wordt verleend, ter zake van eenige in dit hoofdstak bedoelde werken, zal tevens worden bepaald op welke wijze het beheer of het toezigt over zoodanig werk zal worden uitgeoefend.

Artikel 225.

De opbrengst van weg-, brug- en sluisgelden is uitsluitend bestemd tot het onderhoud en de verbetering van die wegen, bruggen, vaarten en bevaarbare rivieren, waarop dezelve betaald worden; het geen boven dit onderhoud mogt overschieten, wordt tot uitgaven van denzelfden aard in dezelfde Provincie besteed, met uitzondering der gelden, ontvangen op de groote communicatiën van het Rijk, waarvan het overschot tot gelijke einden kan worden besteed, daar, waar de Koning zal goedvinden.

TIENDE HOOFDSTUK. Van het Onderwijs en het Armbestuur.

Artikel 226.

Het openbaar onderwijs is een aanhoudend voorwerp van de zorg der Regering. De Koning doet van den staat der hooge, middelbare en lagere scholen, jaarlijks, aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag geven.

Artikel 227.

Het is aan elk geoorloofd om zijne gedachten en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlot daartoe noodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beleedigd.

Artikel 228.

Als eene zaak van hoog belang wordt ook het armbestuur en de opvoeding der arme kinderen aan de aanhoudende zorg der Regering bevolen. De Koning doet insgelijks, van de inrigtingen dienaangaande, jaarlijks, een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

ELFDE HOOFDSTUK. Van Veranderingen en Bijvoegselen.

Artikel 229.

In geval in het vervolg eenige verandering of bijvoeging in de Grondwet noodig mogte zijn, moet deze noodzakelijkheid bij eene wet verklaard, en de verandering of bijvoeging zelve, duidelijk aangewezen en uitgedrukt worden.

Artikel 230.

Deze wet wordt aan de Staten der Provinciën gezonden, welke binnen den tijd daartoe telkens bij de wet bepaald, aan de gewone leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal een gelijk getal buitengewone toevoegen, die op dezelfde wijze als de gewone benoemd worden.

Artikel 231.

In de gevallen, waarin, volgens artikel 27, 44 en 46, de Tweede Kamer der Staten-Generaal, volgens deze Grondwet, in dubbel getale moet bijeenkomen, wordt deze benoeming door de Staten der Provincie gedaan, op last van den genen die het Koninklijk gezag uitoefent.

Artikel 232.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal mag over geene voorstellen tot verandering of bijvoeging in de Grondwet, eenig besluit nemen, ten zij twee derde gedeelten der leden, die de vergadering uitmaken, tegenwoordig zijn. De besluiten worden bij eene meerderheid van drie vierde gedeelten der tegenwoordige leden opgemaakt. Voor het overige wordt in alles gevolgd hetgeen over het maken der wetten is bepaald.

Artikel 233.

Geene verandering in de Grondwet of in de erfopvolging, mag gedurende een Regentschap worden gemaakt.

Artikel 234.

De veranderingen of bijvoegselen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd, en bij de algemeene Grondwet gevoegd.

ADDITIONNELE ARTIKELEN.

Artikel 1.

De Koning is bevoegd alle die maatregelen te nemen, welke vereischt worden, om de vorenstaande grondwet in alle hare deelen op eene geregelde wijze, en zoo spoedig als de aard der zake zulks zal toelaten, in werking te brengen; te dien einde zal hij voor de eerste reize benoemen en aanstellen alle kollegiën en ambtenaren, van welke anderzins de aanstelling of voordragt bij de grondwet aan anderen is toegekend.

Artikel 2.

Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren, en alle thans in werking zijnde wetten behouden kracht, tot daarin op eene andere wijze zal zijn voorzien.

Artikel 3.

De eerste aftreding der leden van de tweede Kamer der Staten-Generaal zal plaats hebben met den derden maandag in October van het jaar 1817.